

HELSINGIN KAUPUNKI

Kaupunkiympäristön toimiala / Asemakaavoitus

Longinojan sivu-uomien luontoselvitys – Jarrutienoja sekä Pikitehtaankortteleiden ja Sunnuntaikortteleiden sivuojat ja -uomat

Työohjelma

Yleistä

1. Suunnittelun kohde

Selvitys koskee Malmilla sijaitsevia Longinojaan laskevia sivu-uomia ja -
ojia, joissa on vireillä olevia ja ennakoituja asemakaavan muutoksia.
Selvityksen tarkoituksena tutkia Longinojan pääuoman osuuden sekä
kyseiseen osuuteen laskevien sivuojien ja -uomien eliöstön ja
kasvillisuuden tilaa ja arvoja hydrologisesta näkökulmasta.

Jarrutienoja sijaitsee Tattarisuon teollisuusalueen ja Malmin entisen
lentokentän välisellä alueella. Jarrutienojaan virtaa pääosin
Tattariharjun pohjavesialueen vesiä sekä Tattarisuon teollisuusalueelta
virtaavia hulevesiä. Vedet ohjautuvat kohti Malmin entisen lentokentän
hulevesijärjestelmää, jotka lopulta virtaavat Longinojaan
Lentokentänojan kautta.

Lentokentänoja sijaitsee Sunnuntaipalstojen pientaloalueen välisellä
viheralueella. Lentokentänojaan virtaa pääosin Malmin kentän
hulevesijärjestelmän hulevesiä sekä pientaloalueiden hulevesiä. Vedet
ohjautuvat Longinojaan. Lisäksi selvitetään Longinojan pääuoma
Sunnuntaikortteleiden osalta.

Pikitehtaankortteleihin liittyy kaksi sivuojaa, jotka sijaitsevat
Teerisuonkujan ja Ormuspellontien teollisuustonttien ja Longinojan
välisellä maisemapellolla. Sivuojiin virtaa pääosin Ormuspellon
teollisuus- ja asuinalueiden hulevesiä.

Kohteiden tarkempi sijainti on kuvattu liitteessä 1.

2. Konsulttityön tilaaja, työn ohjaus ja valvonta

Konsulttityön tilaajana on Helsingin kaupungin asemakaavoitus.

Toimeksianto valitaan tarjouskilpailun perusteella.

Työn ohjaajina toimivat:

Arkkitehti Tuomo Näränen

Tiimipäällikkö Kaisa Jama

Tutkija Anni Korhonen

Ympäristösuunnittelija Hanna Seitapuro

Tutkija Emil Nyman

Ympäristösuunnittelija Susanna Kankaanpää

3. Työn tausta

Selvitys liittyy Malmin entisen lentokentän ja Malmin keskustan asemakaavoitukseen. Alueella on vireillä kaksi asemakaavaa, Pikitehtaankorttelit ja Energiakorttelit sekä ennakoituna tänä vuonna vireillä laitettava Sunnuntaikortteleiden asemakaava. Kohteet on kuvattu liitteessä 1.

Asemakaavan muutokset perustuvat Malmin keskustan kehittämiseen ja Malmin kentän kaavarungon maankäyttömalliin, jossa maankäyttö muuttuu merkittävästi alueella. Alueelle rakentuu lähivuosina ja – vuosikymmeninä tuhansia uusia asuntoja ja työpaikkoja. Tämä muutos vaikuttaa merkittävästi alueen tasaus- ja hulevesijärjestelmiin sekä olemassa olevien pohjaveteen liittyviin ojien ja purojen virtausten ohjaamiseen. Kaupunki on laatinut viime vuosina kaavarunkoon pohjautuvia valuma-aluesuunnitelmia ja hulevesiselvityksiä. Tarkemmassa suunnittelussa selvityksiä päivitetään ja lisäksi uudet selvitystarpeet selvitetään.

Pikitehtaankortteleiden alueelle suunnitellaan uutta asuntorakentamista sekä nykyisten asuin- ja pienteollisuustonttien täydennysrakentamista ja kehittämistä. Asemakaavassa ratkaistaan alueen läpi kulkevan Viikin-Malmin pikaraitiotien linjaus sekä raitiotiepysäkin sijoitus. Tavoitteena on monipuolinen asuntovaltainen nykyistä kaupunkirakennetta täydentävä alue palveluineen ja työpaikkoineen.

Energiakortteiden asemakaavan muutos mahdollistaa uuden Helen Oy:n energiantuotantoalueen Tattarisuon eteläpuolelle.

Sunnuntaikortteiden alueelle suunnitellaan uutta asuntorakentamista sekä nykyisten pientaloalueiden suunnitteluperiaatteita.

Asemakaavassa ratkaistaan alueen läpi kulkevan Viikin-Malmin pikaraitiotien linjaus sekä raitiotiepysäkin sijoitus sekä Lentokentänojan siirto. Tavoitteena on monipuolinen asuntovaltainen alue palveluineen ja työpaikkoineen ekologisin lähtökohdin.

Alueiden hoidosta on vastannut luonnonhoidollisin toimenpitein Helsingin kaupunki pois lukien Lentokentänojan itäosa, joka kuulunut Malmin lentokentän alueelle. Lentokenttää on hoitanut vuodesta 2016 asti Malmin lentokenttä yhdistys ry. Lentokentän hoito siirtyy tänä vuonna Helsingin kaupungille.

Helsingin luontotietojärjestelmän mukaan alueella sijaitsee arvokkaita luontokohteita. Arvokkaat lintukohteet, Tattariharjun niitty (312/99) ja Malmin lentokenttä (63) muodostavat linnustollisesti arvokkaita alueita kenttäalueelle ja lähimetsiin, jotka sijaitsevat Jarrutienojan lähellä. Jarrutienojan lähellä sijaitsee myös geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde Tattari-Kivikko (23-008), jossa on saraturvekerrostuma. Kohteen arvo on kohtalainen (luokka II). Alueella sijaitsee myös kääpäkohde Tattarisuon metsä (36/2018), jossa on I-luokan arvokas kääpäalue. Alueella sijaitsee myös metsäkohde Tattarisuo (M63/13), jossa on monipuolisesti lehtomaista kasvilajistoa ja lahoppuuta. Alue kuuluu METSO-kriteeriluokkaan III. Luontotietojärjestelmän kohteet sijaitsevat osittain Energiakortteiden kaava-alueelle. Energiakortteiden koilliskulmassa sijaitsee myös pieni purolähde (52: Jarrutien lähde).

Helsingin luontotietojärjestelmän kohteet: <https://kartta.hel.fi/#> → ympäristö ja luonto

Alueella on viime vuosina teetetty useita luontoselvityksiä, joita sivuojat koskevat:

- [Helsingin liito-oravaverkosto 2019 \(2020\)](#)
- [Kasvillisuus selvitys \(2020\)](#)
- [Lahokaviosammalselvitys \(2020\)](#)
- Helsingin kääpäselvitys (2018), liite 2

- [Linnustoselvitys \(2015\)](#)
- [Helsingin lähteet \(2013\)](#)
- [Kallioperän ja maaperän arvokkaat luontokohteet Helsingissä \(2004\).](#)

Vesien arvoihin liittyvät selvitykset:

- [Malmin kaavarunkoalueen vesihuollon, hulevesien ja tasauksen yleissuunnitelmien päivitys \(2019\)](#)
- [Longinojan valuma-alue selvitys \(2018\)](#)
 - o Selvityksen liite 6: Longinojan luonnonarvojen kartoitus (2018)
- [Longinojan vedenlaatu ja ekologinen tila \(2015\)](#)
- Kaupunkipuron kunnostaminen (2012), liite 3
- [Helsingin pienvesiohjelma \(2007\)](#)

Selvitykset on ladattavissa myös osoitteesta:

<https://kartta.hel.fi/#?sukkalid=2011-005466>

Erikseen mainitut selvitykset työohjelman liitteenä.

Longinoja on merkittävä kaupunkipuro, jota on kunnostettu taimenen elinolojen parantamiseksi. Kunnostetut osuudet sijaitsevat Longinojan varrella Vanhan Helsingintien eteläpuolella sekä Fallkullanissa. Sijainnit tarkemmin liitteessä 4. Kunnostustavat ja –historia löytyy tarkemmin ”Kaupunkipuron kunnostaminen (2012)”-selvityksestä.

Malmin kaavarunkoalueelta on teetetty viime vuosina vesihuollon, hulevesien ja tasauksen suunnitelmia sekä valuma-alue selvitys. Nämä selvitykset ovat selvittäneet kohteiden hydrologiaa ja antaneet suosituksia toimenpiteiksi ennen ja jälkeen kaavarungon toteuttamisen. Valuma-alue selvityksen yhteydessä tehtiin erillisenä työnä Longinojan luonnonarvojen kartoitus, joka on selvityksen liitteenä.

Kasvillisuus selvitys on teetetty vuonna 2020, jotka on kohdistunut Sunnuntaikortteleiden alueelle. Inventointitiedot kohdistuivat ranta-alueelle, mutta arvomääritykset kohdistuivat Longinojan ja Lentokentänojan kohdille (pois lukien lentokentän sisäinen osuus).

Kenttäalue on osa Malmin lentokentän arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).

Alue on maaperältään pääosin savea. Itäosassa sijaitsee saraturvekerrostuma.

4. Työn sisältö

Työssä tavoitteena on selvittää Longinojan pääuoman osuuden sekä kyseisten sivuojien ja -uomien olemassa oleva eliöstö ja kasvillisuus. Eliöstöllä tarkoitetaan pääosin veden alla olevia kasveja, pohjaeläimiä, vesihyönteisiä ja kaloja. Tavoitteena on myös kartoittaa tarkemmin rantavyöhykkeeltä asti (etäisyys noin 5-10 metriä vesirajasta) kasvillisuustyyppejä, kasvillisuuden tiheyttä, puun latvuston peittävyyttä sekä lajistoa. Selvityksessä kiinnitetään huomiota lajiston harvinaisuuteen, uhanalaisuuteen, silmälläpidettäviin lajeihin ja haitallisiin vieraslajeihin sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja edistämiseen. Työssä voi myös selvittää hydrologian vaikutuksia eliöstön ja kasvillisuuden olosuhteisiin. Kartoituksen menetelmiä voidaan tarkentaa selvityksen tekijän kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Selvitystä hyödynnetään nykytilan dokumentoimiseksi sekä asemakaavatyön ja muun alueen kehittämisen lähtöaineistoksi.

5. Lähtötietoaineisto ja liitteet

Lähtötietona selvityksen laatimista varten käytettävissä on seuraavassa lueteltu luovutettu lähtöaineisto ja liitteet:

- [Ala-Malmin aluesuunnitelma 2009](#)
- [Malmin ja Pukinmäen yleisten alueiden suunnitelma \(valmisteilla\)](#)
- [Jakomäen, Tattarisuon ja Tattariharjun aluesuunnitelma 2016-2025](#)
- [Ala-Malmin luonnonhoitosuunnitelma 2010-2019](#)
- [Jakomäen, Tattarisuon ja Tattariharjun luonnonhoitosuunnitelma 2015](#)

Työn alkaessa inventoija saa käyttöönsä seuraavan lisämateriaalin:

- Ohje kasvillisuusinventoinnin sisällöstä ja ulkoasusta (2020)

Liite 1: Kohteiden sijainnit, asemakaavojen kaava-rajaukset

Liite 2: Helsingin kääpäselvitys (2018) (liite saatavilla myöhemmin)

Liite 3: Kaupunkipuron kunnostaminen (2012) (liite saatavilla myöhemmin)

Liite 4: Kunnostetut puro-osuudet (TAB-tiedosto) (liite saatavilla myöhemmin)

6. Aineisto

Aineiston tulee sisältää vähintään seuraavat osakokonaisuudet:

- raporttimainen yhteenveto kohteiden lajistosta, lajivalikoimasta, arvosta sekä luonnontilaisuudesta.
- Kuviotasoisia kartta/karttoja, jolle inventoidut eläinhavainnot, kasvit ja muut kasvillisuuskuviot (kasvillisuustyypit, kasvillisuuden tiheydet, puun latvuston peittävydet) on numeroitu osa-alueittain
- digitaaliset valokuvat numeroituna ja nimettyinä.

Aineisto luovutetaan pdf-tiedostomuodossa ja lisäksi inventointitiedot paikkatieto-muodossa (Mapinfo TAB)

7. Aikataulu

Työ on aloitettava aikaisintaan kevätkauden alussa ja sen on valmistuttava viimeistään vuoden 2021 lopussa. Raportista tehdään luonnos, joka tulee olla ohjausryhmän kommentoitavana.

Työohjelmaan sisällytetään mahdollisesti tarvittavat maastokäynnit ja kokoukset työn ohjausryhmän kanssa inventoinnin alkuvaiheessa muun muassa inventointimetodin mahdolliseksi tarkentamiseksi. Näissä tapaamisissa konsultti laatii muistion ja maastokäynneillä poimii suulliset huomiot ylös.